

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Új szellemet.

Előző cikkemben arról írtam, hogy az új törvény kifermálódásában nem kis része van az újabb nemzedék térfoglalásának. Azt kell remélni, hogy ez az új törvény az eddiginél sokkal szellemesebb irányzatával hű kifejezője az egyházi közvéleménynek. De viszont, ha ez a feltevés megáll, akkor az új törvény életbelépése után a most már összhangba kerülő egyházi közvéleménynek és egyházi törvénynek el kell söpörnie az egyházi közigazgatás és bíraskodás bürokratizmusát, az egyházi iskolák exkluzive pedagógiai szellemét és érvényesíteni kell minden téren az egyház — nem: a keresztyén gondolat, a Jézus Krisztus szellemét.

Ezelőtt majdnem ötven évvel a magyar református tudományos- és közélet egyik kiemelkedő és széleskörben páratlanul nagyhatású férfja egyik munkájában mint figyelemreméltó jelenséget jegyezte fel, hogy bizonyos egyházpolitikai elmélet hatása alatt a német evangélikusok körében jöttek létre olyan egyházi rendtartások, amelyekben az Úr Jézus Krisztus neve elő sem fordul. Ezt a körülményt, mint különlegest jegyezte meg íme, az a magyar tudós, aki a német protestáns egyház magyarországi népszerűsítésével kétségkívül nagy szolgálatoakat tett Magyarországon a racionalista irány terjedésének. És, íme, néhány évtized múltán az egész magyar református közvélemény — annak egykor orthodox része is — egészen természetesnek találta, amit annak idején a racionalista hajlamú vezérférfi is méltán csodált.

Elég régen — negyedfél évtizede — állok a magyar református egyházi adminisztráció önkéntes szolgálatában és mint lelkipásztori család ivadéka, még régebben kísértem állandó figyelemmel az egyházi közéletet. Ennek folytán igen régi időre emlékszem vissza atekintetben, hogy magyarországi református egyházunkban milyen szellemi irányzat volt az úr.

De nem is kell félszázadra visszamenni. Fiatalabbak is élénken emlékeznek, hogy bizony

mi a századforduló táján és azóta sokkal inkább voltunk kálvinisták, — vagy igazabban: kálomisták —, esetleg általában protestánsok, semmint keresztyének. Az egyházi élet sok vonatkozásban a politika szolgálója lett és még ha nem is: a magyarság és a szabadság, az alkotmányvédelem hangsúlyozása állott előtérben. Még a leghűségesebbek, a bibliaolvasók, a hitvallásukkal törődők is abban látták a feladatot, hogy tiszta, becsületes életet éljünk, a nemzeti szempontból is felülmulhatatlan szolgálatokat tett egyházunkhoz híven ragaszkodjunk, iskoláinkat védelmezzük s időnként templomba is járjunk. A vallásos élet elmélyítésével s az igazi egyházi fegyvellemel nemcsak nem törődtek, de sokszor a mi szellemünkötől idegennek és a mai viszonyok közt veszedelmesnek tartották.

Az egy emberöltővel ezelőtti kor világi urai közt tán az egyetlen György Endre volt az, aki — angol hatás alatt — az intenzív lelki gondozást és a komoly egyházi fegyvelmet állandóan hangoztatta. A legutóbbi Zsinaton pedig már éppen világi uraink voltak elsősorban azok, akik minden olyan felszólalást, mely a külső politikától mentes, befelé építő munka szükségességéről beszélt, a legmelegebben helyeselték. Sőt új törvénykönyvünknek egyik nagy jelentőségű rendelkezése, a gyermekeik vallásos nevelésében hűtlen egyházitagoakat jogaitól megfosztó paragrafus egyik világi ember — Pappszász József — indítványára került a törvénybe.

Ez kétségkívül figyelemreméltó jelenség. Az új szellem, az egyháznak önmaga számára visszaadására irányuló, kétségkívül megvan. Legalább is a törvényhozók körében.

Legyen meg minden körben és mindenütt. Mert csak Jézus Krisztus örök és csak az ő fundamentumára épített egyház dacolhat minden veszedelemmel.

K. B.

A sareptai özvegy korsója örök szimbólum: a kicsi sem fogy el soha, ha abból másnak is juttatsz.

Légy csendes szívvel.

Bármennyire is szeretünk bírálatot mondani a kész munka felett, nem lehet tagadnunk, hogy új énekeskönyvünkben akad egynéhány igazán szép, megható dicséret.

A többek között például ott van a 99. dicséret, amelynek kezdőszavai így hangzanak: Légy csendes szívvel és békével!

Az erdélyi énekeskönyvből került a mi énekeskönyvünkbe ez a dicséret.

Mi, tiszamenti református magyarok, rendszeren vasárnap délután szoktuk énekelni. Ilyenkor rendszeren úgy veszem észre, akár biblia-, akár kátémagyarazatot kell tartanom, hogy ez az ének bizonyos hangulatot, ábitatot vált ki a hívek lelkéből. Ilyenkor látom leginkább beigazolván azt a tényt, hogy az istentiszteletnek legmértőbb kerete az éneklés.

Igazi buzgóság csak ott van, ahol szívvel, lélekkel énekelnek a hívek. Ahol ez hiányzik, ott az istentisztelet csak robot, nyomorult kényszermunka.

— Légy csendes szívvel! — énekeljük az egyes strófák végén, egyik-másik vasárnap délután.

S ez a megható, kedves, helytálló bölcs tanács, az ének szárnyain kiszáll, kiröppen a templom ódon, szent falai közül, a modern hétköznapi élet unalmas, utálatos, fertelmes világi zajába.

Légy csendes szívvel!

Csak három szó s mennyi bölcsesség árad ki belőle.

Légy csendes szívvel!

Amikor a forradalmak zaja, ezelőtt tizen-négy évvel végigsüvített szegény hazánk földjén, be' jó lett volna, ha sokan meghallgatták, átérezték volna eme bölcs tanácsot: Légy csendes szívvel!

Mindenkor, de különösen akkor, amikor sorsdöntő napokat, hónapokat, esztendőket él át egy nemzet, nem lehet bölcsőbb tanácsot adni senkinek: Légy csendes szívvel!

Hiszen próbáljuk meg csak úgy, ahogy megvilágítani jelen sorsunkat, helyzetünket.

Annyi tény, hogy lehetetlen helyzetbe kerültünk. Tótágast áll ma soraink között minden.

Ma, még ha soha adósságot, kölcsönt sem vettünk fel, nyakig úszhatunk a bajban, az adósságban. Ma, még örökölni sem jó. Az örökséggel együtt öröklő az ember a sok illetéket s az eddig csekélynek látszó adósság megsokszorozott értékét. Ma már nincsenek nevető örökösök.

Ha eddig gazdag embernek tartott valakit közöttünk a világ, egy napon azt veszi észre ama gazdagnak kikiáltott felebarátunk, hogy ma már a vagyon is csak egy bizonyos „kolonc” az ember nyakában.

Fuss, vagy fizess — mondja a világi hatóság öfelsége annak, akinek még valami látszólagos vagyona van.

Ha szegény vagy, semmid sincsen, lerongyolódik rólad a ruha. Sokszor mindenféle szegény nélkül kell felvenned azt a ruhadarabot, amit, mint édes atyád ruhadarabját kegyelettel őriztél a szekrényedben. De hiszen, fájdalom, sok helyen eltűntek már a kegyelet ruhadarabjai is. S így nincs egyéb hátra, mint rongyoskodni, mert nincsen hitele, becsülete a legjobb, a legbecsületesebb, a legaranyosabb szívű halandónak sem.

S aztán eltűnődsz, elgondolkozol azon, hogy ki az oka, mi az oka mindennek? És amint így tünődsz, gondolkozol, akaratlanul is az ősi muzsika példabeszéd jut eszedbe: Az Isten az égben van, a cár pedig messze van!

De mégis mit tehetsz? Elvonulsz, félrehúzódol a saját ekléziád kerítései mögé. De hát ott is csak azt hallod, hogy se' a pap, se' a tanítók nincsenek kifizetve.

Szóval sir, jajgat mindenki. Még a papok, a próféták serege is. Pedig nagy dolog ám, mikor a próféták is jajgatnak.....

De mégis, mégis! Az orgona most is ott van, fent a karban, a khóruson. Vasárnaponként annyi kedvességgel, csodálatos szépséggel zeng a hívek ajkán: Légy csendes szívvel!

Soha a szentimentalizmusnak, a szemforgató, képmutató pietizmusnak rabja, barátja nem voltam. Ellenben az igazi, szívből fakadó áhitatos percekét végtelenül szeretem.

Ezért értékelem, taksálom sokra, nagyon sokra ezt a megható, szívből fakadó remek dicséretet: Légy csendes szívvel!

Ezt a három szóból álló okos, bölcs tanácsot, vajjon miért ne fogadnám el, éppen ma!

Hiszen úgy van valójában, ahogy ez a dicséret mondja, tanítja.

Ez a világ tótágost örökké úgy sem állhat. Vagy-vagy!?

A víz mindig visszamegy a régi folyására. Ma nagyon sok örültséget, ostobaságot kitalál a világ. A nagy önzés, a „szent egoizmus” megdrágít mindent, amit csak lehet.

S mit tesz a józanészű, egyszerű ember? Próbál élni tovább úgy, ahogy tud.

Miféleképpen például amióta megdrágult a vasút, az autó, szekeren közlekednek újból a magyarok, nagy-nagy távolságra. Egyszerűen, magyarul szólva: Fütyölnek a vasútra, az autóra. Amióta megdrágult a gyufa, kezdenek visszatérni az acél-kova-tapló rendszerre, a módosabbak az öngyújtóra. A drága cukor helyett, a fináncok tiszteletben tartása mellett, kezdik használni itten-ottan az ezerédest. Sok helyen pedig a legnagyobb szorgalommal termelik újból a mézet.

Szóval az élet, mindenféle lázongás, hadüzenet, erupció nélkül — élni akar tovább.

A mi magyarjaink, valójában „csendes szívvel” élnek, szenvednek tovább!

S vajjon mi lesz a folytatása, vége mindennek? Hát egyszerűen az, hogy a tőkének,

az arany-borjúnak, ennek a veszedelmes ószövet-ségi bálványának előbb-utóbb engednie kell.

Mert ha nem, akkor az örökkévaló Isten szent rendelkezése, akarata újból el fogja küldeni az Ő kiválasztottjait, Mózesait, Áronjait, akik irgalmatlanul le fogják törni a modern aranyborjú tekintélyét.

Hiszen a biblia igazsága, a kétszerkettő igazsága.

Mert voltaképpen mi az a tőke!? Holt valami. Emberek találmánya. Az önzés, az erőszak, a kíméletlen, a kegyetlen harácsolás, rablás eredményeinek trónra emelése.

S vajjon mi az élet, az emberi élet?! Isten ajándéka. Ő adja kinek-kinek irgalomból, kegyelemből.

Szóval más az Istennek munkája és más az emberek munkája.

A biblia tanításai szerint azonban, Isten-nel szemben harcot folytatnunk nem lehet. Ezen igazságot, különösen nekünk, reformátusoknak, szem elől tévesztenünk nem szabad soha.

Az egyházat s annak intézményeit, a modern világ bálványának, a tőkének szolgálatába bocsátanunk nem szabad.

Ha mi, a saját egyházunk, szent vallásunk igényeit a végletekig fokozzuk, a „Lélek“ ellenünk is tanúbizonyságot fog szolgáltatni.

Nem akarom itt a tollat megnyomni, csak annyit vagyok bátor tisztelettel mondani, miszerint ne felejtjük el, hogy a drága vasutat és autót, szükség esetén pótolhatja a szekér; sőt a talyiga is.

Vigyázzunk és imádkozzunk.

Legyünk egyszerűek, bölcsék és mindenkefelett vallásosak.

A rohanó, modern idők árja bennünket tovább ne ragadjon!

Érezzük át és írjuk szívünk táblájára, erdélyi református testvéreink remek énekének, amely a havasok alján, a fennsíkokon annyi megpróbáltatás, könnyhullatás között oly sokszor énekelnek, — megható kezdőszavait: Légy csendes szívvel.

Baráth Imre.

Betöltetlen kántori állások.

Aki figyelemmel kíséri az egyházi élet jelentősebb eseményeit, változásait, annak nem kerülhette el a figyelmét egy mindjobban elharapódzó, szomorú jelenség, ami abban nyilvánul meg, hogy az utóbbi évek folyamán megüresedett *önálló kántori* állásokat a fenntartó egyházak nem töltik be. Ezt az érthetetlen magatartást általában a nehéz gazdasági viszonyokkal indokolják. Bár ez az indok nem mindig fedi a valóságot, mert egyik-másik helyen új tanítói és lelkészi állásokat is szerveztek és töltötték be, ugyanakkor, mikor a korábban megüresedett *önálló kántori* állás betöltését illetően nem történt semmi intézkedés. Az

állás ideiglenes — vagy talán végleges??? — szüneteltetése alatt ú. n. segédkántorokkal, vagy a presbiterium által hivatalból kijelölt — a kántori teendőkhöz sokszor mit sem értő — tanítókkal, vagy más foglalkozású egyénnel végeztetik el a szakképzett, külön embert kívánó állás teendőit. Ez a helyzet, anélkül, hogy a javulásnak legcsekélyebb jelét is látni lehetne, változatlanul tart néhány év óta. Az illetékesek meglehetősen közönnyel nézik ezt az állapotot, amely állapot amellet, hogy a mai tanult ifjúság állástalan ezreire nézve anti-szociális, felmérhetetlen kárt is jelent egyházi életünk szempontjából.

Önálló kántori állást, vagy állásokat, rendes körülmények között a legnépesebb, — általában 5000-en felüli lélekszámú — gyülekezeteink tartanak fenn. Tehát azok, amelyek a leg-hivatottabbak az ország más felekezetű lakossága előtt a református egyházi és közeletet reprezentálni. (Ez áll a többi felekezetek egyházaira is velünk szemben.) Nem vagyok szolgálékü bámulója más felekezetek munkájának, de a nekünk is okulásul szolgáló tanulságokat tárgyilagos józansággal szűröm le tapasztalataimból. Általában azt tapasztaltam, hogy a mi *önálló kántori* állásainknak megfelelő rangú, más felekezetű kántori állásokat sokkal nagyobb körültekintéssel töltik be, mint azt nálunk itt-ott (teljes tisztelet adassék a kivételeknek!) szokták. Egy-egy katolikus főkántori, karnagy állás betöltésének ügye országos zenei eseménnyé szokott szélesedni. Éppen a napokban írták a lapok a szegedi ünnepi hét során, a szegedi dómban orgonahangversenyt tartó Dressler X. Ferenc, nagyszebeni ág. evang. egyházi karnagy és orgonistáról, — ki tanulmányait a leghíresebb külföldi zene-művészeti főiskolán végezte, — hogy előkelő állását, a nagyszebeni evang. főtemplom org.-kántori pozícióját a *protestáns egyházi zene ma élő, legnevesebb német mestereinek ajánlása folytán nyerte el*. Tehát általában gondosan ügyelnek arra, hogy a megválasztandó kántor a lehető legjobb képesítéssel rendelkezzen, zeneileg alapos készültsgű legyen. Nálunk — ismét tisztelet a kivételeknek! — tökéletesen megelégszenek azzal, ha a megválasztandó kántornak olyan erős hangja van, hogy azt még a szomszéd helység határában is meg lehet hallani, mikor temetés van. Zenei képzettség?... tizedrangú kérdés. Nem fontos. Az így gondolkozó egyének és egyházak valószínűleg abból a helytelenül értelmezett liturgiális elvből indulnak ki, hogy református egyházi zene, mint *kultikus* zene, nem létezik. Következésképpen tehát zenei képzettségre sincsen szükség. Ez az az elv, amin egyházi ének- és zeneügyünk elvérzik. Bizonyára erre az elvre támaszkodnak azok az illetékesek is, akik legtekintélyesebb *önálló kántori* állásainkat évek óta betöltetlenül hagyják. Mennyire igazam van a kántori állások betöltése körül tanúsított közönyösségre

vonatkozó állításomban, igazolják azok a viták is, amik most már két éve folytatódnak különböző egyházi lapokban, legutóbb inkább formájában a Protestáns Szemle hasábjain. E vitákban meglehetősen sűrűn olvasunk arról, hogy a református kántorság zenei képzettség tekintetében mennyire el van maradva. (Egyes vitázók — nagyon igazságtalanul — magát a kántorságot okolják ezért.)

A zene aszerint, hogy emberi hang, vagy mechanikai eszközök segítségével szólal meg, kétféle: vokális és instrumentális. Ha szoros értelemben vennők liturgiánknak az egyházi zenére vonatkozó, fentebbi megállapítását, akkor a református kántoroknak szinte kizárólag csak a *vokális* zenével kellene foglalkozniuk. Ha ez így lenne, akkor tényleg teljesen elegendő volna, ha a kántor csupán csak *énekelni* tudna. Mivel azonban a vokális zenére éppen úgy vonatkoznak bizonyos általános zenei alapelvek, mint a *hangszeres* (instrumentális) zenére, sőt, a vokális zenedarabok megtanítása is — jelen esetben a gyülekezeti éneklés vezetése — valamilyen hangszer segítségével történik, elengedhetetlenül szükséges, hogy a kántor a vokális és hangszeres zenével és *zeneelmélettel* egyaránt tisztában legyen! Kántori állás betöltésénél a legnagyobb gondot kell fordítani arra, hogy a megválasztandó kántor vokális- és instrumentális, valamint elméleti zenetudás tekintetében a lehető legjobb legyen. *Ezt a követelményt szászoros szigorúsággal kell alkalmazni az önálló kántori állások betöltésénél!* Az önálló kántori állásokon működő kántorok hivatottak elsősorban egyházi ének- és zeneügyünk terén vezetőszeretelt elfoglalni. Nekik hivatásuknál fogva sokkal inkább módjukban van a legalaposabb *szaktudást* megszerezni, — miután állandóan csak a kántori hivatás körébe eső dolgokkal kell foglalkozniuk, — mint a tanítással is foglalkozó kántoroknak. Az önálló kántoroknak ezt a szaktudásbeli magasabbrendűségét méltán el is várhatja, sőt követelheti az egyházi közvélemény. Ennek ellenére azt látjuk, hogy — kevés kivétellel — e téren a minimálisnál *magasabb* követelményeket alig támaszt a hivatalos egyház, mert eltűri, egyfelől, hogy híres-neves nagy eklézsiák kántori állásainak betöltésénél nem érvényesülnek még azok a követelmények sem, amiket az egyházi törvények kötelezően előírnak; másfelől pedig betöltetlenül hagynak olyan állásokat, melyeknek rövid ideig való szüneteltetése is mérhetetlen kárt okozhat az egyházi életben. Az *állandó* alkalmazású, *kellő szaktudású* kántor *céltudatos* és *tervszerű* munkáját a gyülekezeti ének-ügy terén semmiképpen sem *pótolhatják* a hivatalból kötelezett tanítók váltakozó helyettesítése; kevés tiszteletdíjért, vagy stólaért szolgáló műkedvelő egyének hosszabb-rövidebb ideig való működése. Amiképpen nem választható meg lelkészé a nagyszerűen szónokolni tudó laikus egyén, éppen úgy még nem lesz a kántori

állásra alkalmassá az az egyén sem, aki énekelni tud s esetleg az orgonázás tudományában is árul el némi jártasságot. S amiképpen még nem teszi igazi lelkészé a lelkészi végzettségű embert sem csupán a lelkészi diploma, rátermettség, megfelelő lelkeség és jellem nélkül, éppen úgy szükséges, hogy a kántor is a megfelelő szervi adottságon, kéz- és láb-technikai készségen kívül valami magasabbrendű, széleslátókörű tudáson átszűrött, vallásos lelkeséggel és *hivatásszeretettel* rendelkezzen. A helyettesekkel, segédkántorokkal való megoldás *semmi esetre sem kedvező a kántori állás tekintélyének emelésére sem!* Ezt jól gondolják meg azok, akik a kántor munkáját méltánylás és elismerés helyett csak kritizálni szokták. Azok, akik az egyházi ének- és zene-ügy mellett fölényes kezelegyintéssel szoktak elmenni s akik e kérdéseket csak a kántorok *személyén* s a kántori *állás* tekintélyén keresztül szeretik nézni.

Mindig csodálkozom, ha egyházi lapjainkban a gyülekezeti éneklés romlásáról, vagy ezzel rokonértelmű kérdéssről olvasok panaszos hangú cikkeket. Azon csodálkozom el ilyenkor, hogy a cikkírók a romlás okait sokféle lényeges és lényegtelen körülményben vélik meglatni, csak azokról az okokról feledkeznek meg, amelyekről írásomban a kántori állások betöltése körül követtek el és követnek el ma is egyházaink. Nem látják, vagy nem akarják látni ezeket az okokat? Ha nem látják, tájékozatlanságuk megbocsájtható. Ha közönyösségből nem vesznek róluk tudomást, az már baj. Mindenki felelős a gyülekezeti ének-ügyért, aki látja a bajok okozóit s közönyösségből, nemtörődömségből, elhallgatja azok orvoslásának módját, vagy aki segíthetne, de nem akar segíteni a bajokon. Van-e, lesz-e bátorságuk ezeknek az utókor előtt is vállalni a felelősséget a mulasztásokért?...

Tiszaföldvár.

Szabó Gyula.

ISKOLA

Egy elfelejtett ifjúsági olvasókönyv.

Elkéstem a már bezárult tanévre nézve a mondanivalómmal. De, mert majd csak bekövetkezik a letelt tanév után az újabb tanév is: akkor is aktuális lesz tárgyam, sőt, mivel a felvetendő kérdés megvalósítására előkészület, tehát idő szükségeltetik, nem lesz céltalan, ha már most elkezdjük a vele való foglalkozást.

Azt hiszem, hogy országszerte fennáll az az eléggé nem dicsérhető, pedagógiai és didaktikai tekintetből hasznosan gyümölcsöző gyakorlat, melynélfogva a tanév végén a jobb tanulókat az iskola valamely hasznos tartalmú könyvvel ajándékozza meg. Emlékezetem szerint így történt ez az erdélyi gimnáziumokban rendszerint, sőt a debreceni Kollégiumban a theologiai akadémián is. Ma is kegyelettel őrzöm a

debreceni theologiai akadémián nyert jutalomkönyvet, a Maklári Pap Lajos gicei református lelkész Bibliái egyezményes szótárát, melyet lelkészi szolgálatom idején folyvást használtam. Visszább akarok azonban menni 1872-nél, egészen 1861-ig, amikor az 1860—61. tanév végén a zilahi református főgimnázium első osztályának voltam növendéke. Zilahon a tanévet a nyári félévi vizsgák után az összes gimnáziumi tanulókkal, az úgynevezett *dimissioi* ünnepély keretében egyszerre szokták volt bezárni s ekkor osztották ki úgy a jutalomkönyveket, mint az ösztön- és pályadíjakat, a díszes, előkelő szüleközönség jelenléte mellett. A jutalomkönyv első táblájának belső oldalán ott díszlet az odaragasztott s az igazgató-tanártól aláírott következő tartalmú feljegyzés: „*Erkölcs és szorgalom jutalma, melyet a zilahi ref. gimnázium N. N. középiskolai tanulóinak jutalmul ad.*” Kelet. — A nekem ajándékozott jutalomkönyv teljes címe a következő volt: „*Kegyeletok Oltára a világtörténelem drágakő-darabjaiból, építette Boross Mihály, Pest, Osterlamm Károly tulajdona. 1859.*”

A könyv szerzője, ki az iskolát a pápai kollégiumban végezte, volt pesti jurátus, ügyvéd, 1849-ben Fehér vármegye másodalispánja, majd ismét 1849-ben vésztörvényszéki elnök, kecskeméti tanár, de ahol az osztrák hatalom elfogta s Józsefstadtba zárta várfogságra, honnan 1855-ben szabadult ki. Ettől kezdve Budapesten irodalommal foglalkozott. 1860-ban Fehér vármegye alispánjának választották, 1872-ben járásbíró lett, honnan 1876-ban ment nyugalmába. (L. Révai Nagy Lexikona.) Előszavából, melyet olvasóihoz intézett, szükségesnek tartom a következő sorok kiírását, mert csak ennek ismerése után méltányolhatjuk Boross Mihály régi írónk e könyv megírásában kitűzött célját: „*Kegyeletébresztő eszközeimet nem a képzelet és a költészet országából szedtem, hanem összejártam a szent és világtörténelem gazdag mezejét s összeszedtem azon minden szebb virágot s drágakövet, hogy azokból a kegyeletnek oltárt építhessek. Hogy oltáromnak füstje oly illatos s illata oly hatásos lesz-e, mely szívet-lelket elbájol, azt a t. közönség részvéte fogja meghatározni.*”

Itt aztán megkezdji a *Kegyeletok Oltárának* építését különböző fejezetcímek alatt. Hogy a nagyközönség részvéte mily nagyméretű volt, mutatja az, hogy a *Kegyeletok Oltára* több kiadást ért meg.

A családi kegyeletok oltárában azt írja, hogy „*nincs ember — hacsak el nem fajult —, ki édesdeden ne emlékeznék vissza a szülői házra, habár alacsony is volt annak küszöbe; nincs ember, ki szent kegyelettel ne emlékeznék vissza az ápoló, virrasztó, dorgáló, néha keményen fenytő szülőkre, habár szegénysorsúak voltak is azok; nincs ember, ki megifjúdva ne gondolna gyermekévei játékára, játszótársaira, a játékhelyekre. Azok a családi emlékek kitöröl-*

hetetlenek a lélekből, velünk élnek, velünk halnak, mint az árnyak, nyomon kísérnek.

Ír aztán ezalatt a cím alatt Józsefről, a Jákób fiáról, Éneásról, Agathoklesről, Kátóról, Jézusról a keresztfán, Hedvig királynőről, a „*Hű életpárról*”, a „*Háládatos gyermekről*”, egy „*Önfeláldozó anyáról*”, a „*Három leánytestvérről*”, a „*Szüleit tápláló tanulórról*”, „*Zrínyi Ilonáról*”, az „*Elfajult 3 megtért fiúról*”, majd a második kötet második füzetében ír a törvény iránti kegyeletről főcímmel *Szokrateszről*, *Regulusról*, „*Halál inkább mint honarulás*”; a nagyok iránti kegyelet főcímmel *Az öreg Simeonról*, „*A nemes gondolkozású államférfiúról*”, az „*Élő páncélról*”; a halottak iránti kegyelet főcímmel *A szentsírről*, *Gusztáv Adolf és a háládatos világról*, *Pestalozzi Henrikről*, *Kazinczy Ferencről*.

A végsőben a gyermekekhez, a növendékekhez, a barátokhoz, az alattvalókhöz, a hazafiakhoz, a gyászba öltözöttekhez intéz még néhány buzdító szót.

Amikor az iskolából hazamentem a nyári szünidőre, mely Erdélyben már akkor is július 1-én és nem augusztus 1-én kezdődött, legelső dolgom volt elővenni a díszes kötésű jutalomkönyvet s kezdtem azt nagy érdeklődéssel és figyelemmel olvasni. Majd ezután kézzel-kézre járt az én könyvem a család, a rokonság minden tagjánál. Addig senki le nem tette, ha egyszer hozzájuthatott, míg végig nem olvasta. De az érdeklődés még nem állott meg a családi körben. A könyvet elkérték a tanítóék, a tisztartóék, a jegyzőék. Sőt a szomszéd városi ismerősök is értesültek róla, hogy milyen gyönyörűséges tartalmú olvasókönyv jutott birtokunkba. Ennek az lett a szomorú vége, hogy a sok kézzel-kézreadásban egyszer csak nyoma veszett az én kedves könyvemnek. Hiába próbáltam kutatni, hogy hol rekedt meg, nem tudtam felfedezni. Most, hogy unokáimnak egy „jó olvasókönyvet” akartam a kezökbe adni, jutott eszembe a *Kegyeletok Oltára*. Emlékemből a kapzsi ismerősök nem tudták kitörölni. Könyvárúsi úton nem sikerült megszereznem, de megtaláltam a kollégiumi anyakönyvtárban. Ki is kértem, még magam is újra átolvastam. — Átéreztem, sőt megállapítottam, reájöttem, hogy ennek a könyvnek az olvasása gyermekkoromban kibeszélhetetlen jótékony hatást gyakorolt reám. Legyünk tisztában azzal, hogy ezzel a beismeréssel távolról sem reklámot akarok csinálni a könyvnek. Hiszen szerzője rég a temetőben pihen porrészeivel, a kiadótulajdonos cégről sem tudom, ha vajjon fennáll-e még? De azt tudom, hogy ennek a könyvnek az olvasása sok olyan rossztól tartott vissza, mit anélkül elkövettem volna. Sok jóra való érzést keltett fel szívemben. Mert a szülői háztól esztendőszámra kibocsátott gyermek-ifjút olyan sok rossz példa fogja körül, hogy nem csoda, ha közülök olyan sokan elesnek.

A Boross Mihály műve minden gyermekes

családnak az asztalán nagy erkölcsi haszonnal foglalna helyet. Nagy hála kötelezne minden szülőt az, aki információt tudna nyújtani e mű beszerezhetési lehetőségéről. A mai, sokszor ferde irányt vett nevelés-okozta károk nagyságán enyhítené az, ha gyermekeink kezéhez juttathatnók ezt a talán már elfelejtett drága, épületes ifjúsági olvasókönyvet. A mű a nevelői hatáson kívül történelmi ismeretre is vezeti az olvasót, minek még a felnőtt ember is sok hasznát veszi.

A Szokratesz, az Öreg Simeon, Kemény Simon, Gusztáv Adolf, Pestalozzi Henrik, Kazinczy Ferenc cím alatt álló olvasmányok nagyban szélesítik, felelevenítik történet-ismeretünket, ez pedig még vén korunkban is sok szellemi gyönyörűséget szerez nekünk, az úgynevezett középosztály tagjainak. Végtelenül sajnálom, hogy a könyvnek nem kutathatók utána, erőtelen, vén ember vagyok már. Vajha a lelkes tanúgybarátok közt találkoznék férfiu, aki a Debreceni Protestáns Lap szerkesztőségéhez levelezőlapon irandó értesítésével útbaigazítást lenne szíves adni s ennek folytán sikerülne a jutalomkönyvek sorába visszajuttatni ezt a nagybecsű könyvet. Ha némileg átdolgozott, újabb kiadást rendezne belőle valamely vállalkozó-kiadó-cég, bizonyára nem maradna ott a könyvespolcon a mű.

forgolányi Rózsa Sándor.

A hajdúböszörményi református Boeskey-gimnázium Értesítője az 1932—33. tanévről. Közzéteszi: Köblös Samu igazgató. Legelő az iskola multját olvassuk dióhéjban. Az intézetben működött 17 rendes tanár és 3 hitoktató. A tanítás anyagát ez évben is az előre megállapított besztás szerint végezték el minden osztályban. A vallásos és hazafias nevelés a mult szokásához híven történt. Az év folyamán volt több kirándulás, szülői értekezlet. Az ifjúság között több egyesület (vallásos egyesületek, sportkör, énekkar stb.) működött, ahol a tanulók szép eredményt mutattak. A kiosztott jótétemények összege 9680 P. A tanév folyamán felvétetett 328 tanuló, református 263, ág. ev. 4. Az érettségi vizsgálatokon dr. Baltazár Dezső püspök elnökölt, a kormányképviselő Csetry Károly c. igazgató volt. Vizsgálatra 43 tanuló állott. Jelesen érett: 5; jól: 11; érett: 17; két hó mulva javít: 8. Az Értesítő befejezésül a Kálvineum fiúinternátusának gazdag jelentését olvashatjuk és ismerhetjük meg vitéz Kószei Frigyes igazgatótól. *bb.*

KÜLÖNFÉLÉK

A debreceni egyházmegyében minden szavazattal tanácsbírónak dr. Szász Imre monostorpályi, lelkészjegyzőnek pedig Ördög Lajos pocsaji lekipásztort választották meg.†

A debreceni egyházmegye által Debrecen-

ben rendezett lelkési továbbképző tanfolyamot nagy érdeklődés mellett az elmúlt héten (szept. 25—30.) tartották meg. Tudósítást róla legközelebb hozunk.

Dr. Juhász Nagy Sándor, a tiszántúli református egyházkerület tanácsbírája, a debreceni egyházközség főjegyzője, szeptember 28-án töltötte be főjegyzőségének huszadik évét.

A debreceni egyházmegye közgyűlése okt. 24-én lesz és pedig így: október 23-án d. e. 9 órakor a szokott helyen tanügyi bizottsági ülés. Nyomban ennek végeztével: belmissziói bizottság ülés. Délután 3 órakor a szokott előértekezlet, ennek végeztével 4 órakor számvizsgáló bizottság ülés. 24-én (kedd) d. e. 9 órakor közgyűlés a szokott helyen, délután 4 órakor bírósági ülés, 25-én d. e. 9 órakor jegyzőkönyvhitelesítés.

Gömbös Gyula miniszterelnök a leányát református iskolában taníttatja.

Szeretevendégség a Csapó-utcai egyházzrészben. A Csapó-utcai egyházzrész szeptember 25-én délután tartotta ismerkedési szeretetvendégségét a Szappanos-utcai otthonban. A vezető-lekipásztor, dr. Soós Béla beszédében munkájának programját adta meg, hogy ő mindenkinek pásztora akar lenni. Az összejövetelt zene-, szavalat- és a Dóczy tanítónőképző énekkarának énekszámaita változtatossá. A családias, bensőséges szeretetvendégséget a szívek éneke zárta be.

Harmincéves érettségi találkozó. Lélekemelő találkozó volt szeptember 25-én Debrecenben, amikor harmincéves találkozóra jöttek össze a gimnázium egykori diákjai. Délelőtt istentisztelet volt az Oratoriumban, ahol Szele Miklós Dóczy leánygimnáziumi vallástanár imádkozott. Az 57 végzett hallgatóból most csak 17 jelent meg. 14 meghalt, akik közt van ifj. gróf Tisza István is.

Hivatalos értesítés.

A Tiszántúli Református Egyházkerület Püspökétől.

3078—1933. szám.

Körlevél.

Tudomásulvétel céljából felhívom a kebelbeli nagytiszteletű esperes urak és valamennyi tanintézet tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny“ f. hó 15-én megjelent 18. számában közzétett alábbi rendeletekre:

31,932—1933. V. a. 1. sz. A Horvátországban született tanulók egyházi születési anyakönyv kivonatának elfogadása.

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1933 szeptember 21.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A Tiszántúli Református Egyházkerület Püspökétől.

3081—1933. szám.

Körlevél.

Tudomásulvétel céljából felhívom a kebelbeli iskolaszékek és felügyelőbizottsági elnökök figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak a „Budapesti Közlöny” f. hó 21-én megjelent 214. számában a nem állami elemiiskolai tanítók, óvónők és állandó gyermekmenedékház vezetőnők állámsegélyének ideiglenes utalványozása tárgyában 68,300—1933. VI. szám alatt kibocsátott körrendeletére.

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1933 szeptember 22.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A Tiszántúli Református Egyházkerület Püspökétől.

3053—1933. szám.

Pályázati hirdetés

a nyugdíjbalépés folytán megüresedett *kötegyáni* lelkészi állásra.

Javadalom a régi díjlevél szerint:

1. Készpénz: 42, azaz negyvenkét o. é. frt.
2. 55, azaz ötvenöt köből megszórt búza az egyház régi vékájával.

3. 30, azaz harminc köből aljgabona ugyanazon vékával.

4. 36, azaz harminchat hold szántóföld 1100 □-ölelvel, melyet a lelkész maga munkáltat.

5. 19, azaz tizenkilenc és fél hold legelő-illetőség a 4. pont alatti szántófölddel egytagban kihatva.

6. 12, azaz tizenkét öl kemény tűzifa idejé-
nen behordva s a lelkész udvarán ölberakva.

7. A régebben fizetett hat szekér széna helyett szekerétől 5, azaz öt o. é. forintjával 30 o. é. forint.

8. Stóla a főtisztelendő Superintendentia újabb határozata szerint.

9. A lelkészi földekért a cs. kir. adót az egyház fizetendi.

Javadalom a módosítás alatt álló új díj-
levél szerint:

1. Készpénz az egyház pénztárából 154.— P

2. 50 kis holdnak megfelelő (1100 □-öles) 34 kat. hold 771 □-öl szántóföld haszonélvezete. Haszonbéri érték kisholdanként 30 P . . . 1,500.— P

3. 46.15 q gyült búza lelkész magtárába beszállítva, á 15 P . . . 692.25 P

4. 15.60 q zab, vagy árpa lelkész megtárába beszállítva, á 10 P 156.— P

5. 12 öl tűzifa árát az egyház pénztára fizeti, á 25 P 300.— P

6. Stóla az egyházkerület szabályrendelete szerint 200.— P

7. Tisztességes lakás a szükséges melléképületekkel s házi kerttel.

8. A javadalmi földek összes adóját az egyház fizeti.

Összesen 3,002.25 P

Kötelességei az Egyházi Törvényekben foglaltatnak.

Pályázati időtartam e hirdetés megjelenésétől számított három hét.

Pályázati kérvények Szabó István espereshez Geszt-re küldendők.

Az állás a választás érvényre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

A pályázás a díjlevélmódosításba bele-
nyugvást jelent.

Debrecen, 1933 szeptember hó 19.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetmény.

A hódmezővásárhelyi református egyház kebelében szervezett pusztafehértóparti tanyaközponti segédlelkészi állásra pályázatot hirdet a hódmezővásárhelyi presbiterium. Csak nőtlen, családtalan segédlelkészek pályázhatnak s a választás csak 3 évi időtartamra történik.

Fizetése évenként az egyház pénztárából havi előleges részletekben évi 972 P és esetleges városi segély, valamint háromszobás természetbeni lakás, kert és 1 kishold föld haszonélvezete. Állás a pályázat lejártát követő hónap elsejéig foglalandó el. A megválasztandó segédlelkész szolgálat tekintetében a vásárhelykutasi lelkész felügyelete alá tartozik. Pályázati határidő 1933 október 10. Pályázati kérvények *Pap Imre* elnöklelkész, Hódmezővásárhely címre küldendők.

Egyházi elnökség.

Pályázat.

A debreceni református egyház pályázatot hirdet két rendes, illetőleg segédfitanítói állásra. Fizetése törvényszerű. Lakás természetben, esetleg a törvényes lakbér. Kötelessége: egy- vagy több osztály vezetése, belmissziói munkában való részvétel, szükség esetén kántorok helyettesítése. Pályázók okmányaikkal (oklevél, nem református képzőkben végzetteknek vallás-tani pótképesítő, keresztlevél, illetőségi, valamennyi esperesileg megerősített működési, legújabbkeletű orvosi bizonyítvány) felszerelt kérvényeiket *Molnár Ferenc* lelkész, iskolaszéki elnökhöz október hó 15-ig nyujtsák be. A megválasztottak a debreceni református tanítók segélyegyesületének kötelezett tagjai. Az egyház költözködési költséget nem ad. Az okmányok visszaküldésére felbélyegzett és megcímezett boríték melléklendő. Az állás választás után azonnal elfoglalandó.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, karangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bődönők, dísznöjlő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Protestáns egyházi irodalom!

Dr. Baltazár Dezső : Elég nekem az Isten kegyelme	1.—
— A próbáltatások idejéből	—50
Dr. Bartók György : Forradalom és reformáció	—30
Benke Tibor : A munkásság és a vallás belmissziói szempontból	—60
Czeplédy Emánuel : Baltazár Dezső református püspök életrajza	—50
Dr. Erdős József : A második helvét hitvallás	1.—
Dr. Erdős Károly : Méliusz világító-lámpásának sugarai	—50
Dr. Illyés Endre : A magyar református földművelő nép lelki élete	2.90
Dr. Incze Gábor : Az Úr áldassék ! (57 magyar református lelkész prédikációja az év különböző ünnepeire és vasárnapjaira)	7.—
— Esketési beszédek	3.—
— Keresztelési beszédek	3.—
— Temetési beszédek	3.—
— „Az az ember Te vagy !” (Prédikációk)	2.—
Krocker—Ferenczy Károly dr. : Világhatalom és Istenországa	3.40
Dr. szentpéteri Kun Ágota : A debreceni református Nagytemplom	1.—
Dr. szentpéteri Kun Béla : Magyar református egyházalkotmány	1.60
Makay Miklós : A gyakorlati keresztyénység világmozgalma	1.80
Dr. Módis László : Rövid bibliai héber nyelvtan	6.—
— Zakariás próféta és könyve	2.80
Dr. Ravasz László : A nemzeti egység lelke	—40
Révész Imre élete	1.—
Dr. Révész Imre : Az Ige fénye (Prédikációk)	1.20
— Kálvin János élete	—80
Szabó Gyula : „Sötétségből világosság ragyogjon !” (Prédikációk)	1.50
Dr. Szeberényi Lajos Zs. : Marxtól Leninig (A modern pogányság harca a keresztyénység ellen)	3.—
Varga József : Korálkönyv	5.—
Dr. Vasady Béla : A hit misztériuma	7.—

Fenti művek kaphatók :

„MÉLIUSZ” KÖNYVKERESKEDÉS

**DEBRECEN,
FERENC JÓZSEF-ÚT 26. SZ. ALATT.**

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1933—1765